

Τύποι και ουσία

ΠΟΛΙΤΙΚΗ 26.01.2014

Καθώς πλησιάζει το τέλος της δανειακής σύμβασης που συνοδεύει το πρόγραμμα στήριξης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ), τίθεται το ερώτημα τι θα γίνει μετά. Η κυβέρνηση αποκλείει τρίτο Μνημόνιο και εξαγγέλλει επαναπρόσβαση στις διεθνείς κεφαλαιαγορές, ενώ ο ΣΥΡΙΖΑ ισχυρίζεται ότι θα χρειαστεί και τρίτο Μνημόνιο. Υστερα από έξι χρόνια ύφεσης αρχίζει να διαφαίνεται η –έστω αναιμική– ανάκαμψη της οικονομίας. Αυτή η προοπτική αποτυπώνεται στη σημαντική μείωση του spread των ελληνικών ομολόγων και στην άνοδο του χρηματιστηρίου τους τελευταίους μήνες. Ταυτόχρονα όμως ελλοχεύει ο κίνδυνος νέας αποσταθεροποίησης της οικονομίας εν όψει των διπλών εκλογών του Μαΐου, δεδομένου του λαϊκισμού που χαρακτηρίζει το σύνολο του πολιτικού φάσματος.

Χρειάζεται λοιπόν τρίτο Μνημόνιο; Ας ξεκινήσουμε από τα δεδομένα:

- 1.** Το πρόγραμμα σταθεροποίησης που συμφωνήθηκε από την κυβέρνηση Παπαδήμου τον Μάρτιο του 2012 είχε ήδη εκτροχιαστεί, πριν αρχίσει να εφαρμόζεται, ύστερα από δύο εκλογικές αναμετρήσεις και ατέρμονες συζητήσεις μεταξύ των κυβερνητικών εταίρων για τα μέτρα που θα έπρεπε να ληφθούν. Στα τέλη του 2012 η κυβέρνηση ζήτησε την επιμήκυνση του τριετούς προγράμματος 2012-14 κατά μία διετία, ώστε να της δοθεί περισσότερος χρόνος να υλοποιήσει τους στόχους. Το αίτημα αυτό έγινε δεκτό από τους πιστωτές, με αποτέλεσμα να μετατεθεί από το 2014 στο 2016 ο στόχος για πρωτογενές πλεόνασμα 4,5% του ΑΕΠ, που απαιτείται για να μπει το χρέος σε σταθερά πτωτική τροχιά. Ταυτόχρονα το Eurogroup του Νοεμβρίου 2012 αποφάσισε σημαντική ελάφρυνση του επίσημου χρέους, με μείωση επιτοκίου στα διμερή δάνεια του πρώτου πακέτου διάσωσης και αναβολή αποπληρωμής τοκοχρεολυσίων, και υποσχέθηκε περαιτέρω ελάφρυνση εφόσον η κυβέρνηση εφαρμόσει πλήρως το πρόγραμμα.
- 2.** Μετά την επιμήκυνση, οι αναθεωρημένοι δημοσιονομικοί στόχοι ήταν να μηδενιστεί το πρωτογενές έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης το 2013, να μετατραπεί σε πλεόνασμα 1,5% του ΑΕΠ το 2014, 3,0% το 2015, και 4,5% το 2016, και να διατηρηθεί εκεί μεσοπρόθεσμα ώστε οι τόκοι ύψους περίπου 8 δισ. ευρώ τον χρόνο να πληρώνονται από ίδιους πόρους και όχι με δανεικά. Το πρωτογενές πλεόνασμα 0,5% του ΑΕΠ που η κυβέρνηση δηλώνει ότι πέτυχε ήδη από το 2013 απέχει πολύ από τον τελικό στόχο. Επιπλέον το ισχύον αυτό πλεόνασμα –που δεν έχει ακόμη επιβεβαιωθεί– θα εξανεμιστεί αν η κυβέρνηση ξοδέψει το 70% για «να διορθώσει τις αδικίες» που επέβαλε το πρόγραμμα σε ευπαθείς ομάδες.
- 3.** Εκκρεμεί από τον Σεπτέμβριο η ολοκλήρωση της πέμπτης τριμηνιαίας εξέτασης του προγράμματος, από την οποία εξαρτάται η εκταμίευση της επόμενης δόσης. Η εξέταση έχει κολλήσει στα μέτρα ύψους 5 δισ. ευρώ που απαιτούνται για επιτευχθούν οι δημοσιονομικοί στόχοι 2014-16, αλλά και στις κεφαλαιακές ανάγκες των τραπεζών, που θα καθορίσουν πόσα από τα κεφάλαια που υπολείπονται στο Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΓΧΣ) μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να καλύψουν το χρηματοδοτικό κενό ύψους περίπου 12 δισ. ευρώ την τριετία 2014-16.

4. Το χρηματοδοτικό κενό 2014-16 μπορεί πράγματι να καλυφθεί χωρίς νέο δάνειο από το ΕΜΣ με έναν συνδυασμό πόρων του ΤΧΣ, δανεισμού από τις αγορές και περαιτέρω ελάφρυνσης χρέους. Παραμένει όμως το ερώτημα τι θα απογίνει το πρόγραμμα του ΔΝΤ που καλύπτει όλη την περίοδο μέχρι τον Μάρτιο 2016 και στο οποίο απομένει ένα υπόλοιπο 20 δισ. ευρώ προς εκταμίευση. Αν η κυβέρνηση αποφασίσει να διακόψει το πρόγραμμα, θα πρέπει να εξηγήσει γιατί εγκαταλείπει χρηματοδότηση με κόστος κάτω του 2% και προσφεύγει σε δανεισμό από τις αγορές με κόστος τουλάχιστον 5% για δάνεια αντίστοιχης διάρκειας. Αν το συνεχίσει θα πρέπει να αποδεχθεί ότι η επιτήρηση του ΔΝΤ θα συνεχιστεί μέχρι το 2016, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη λήψη νέων μέτρων.

Με αυτά τα δεδομένα, τίθενται μια σειρά από ερωτήματα:

Πρώτον, τι πρόγραμμα θα παρουσιάσει η κυβέρνηση για να εξασφαλίσει την πολυπόθητη επιστροφή στις αγορές; Τι θα υποκαταστήσει το Μνημόνιο μετά τα μέσα του 2014; Ιδανικά η κυβέρνηση θα έπρεπε να ξεχάσει τις προεκλογικές υποσχέσεις για νέες παροχές από το πρωτογενές πλεόνασμα του 2013 –που τίθεται σε αμφισβήτηση μετά την απόφαση του ΣτΕ για τους ενστόλους– και να καταστρώσει ένα σχέδιο οικοδόμησης ενός εξωστρεφούς μοντέλου ανάπτυξης, με τους διεθνώς εμπορεύσιμους κλάδους να δημιουργούν πλεονάσματα και θέσεις εργασίας. Ενώ υπάρχουν προτάσεις (ΚΕΠΕ, IOBE, ΣΕΤΕ, McKinsey), αυτές δεν έχουν υιοθετηθεί και η εφαρμογή τους δεν έχει ξεκινήσει.

Δεύτερον, έχει κανείς την ψευδαίσθηση ότι, αφού μας δάνεισαν 198 δισ. ευρώ, οι Ευρωπαίοι εταίροι μας θα σταματήσουν να μας επιτηρούν; Η τελευταία έκθεση του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους χαρακτηρίζει ψευδοδίλημμα αν θα υπογραφεί ή όχι νέο Μνημόνιο, επισημαίνοντας το νέο περιοριστικό πλαίσιο επιτήρησης της δημοσιονομικής και οικονομικής πολιτικής που ισχύει στην Ευρωζώνη, συνοδευόμενο από αυστηρές κυρώσεις. Χώρες όπως η Ελλάδα που έχουν λάβει χρηματοδοτική στήριξη θα παραμένουν υπό εποπτεία έως ότου εξοφληθεί τουλάχιστον το 75% των χρημάτων που δανείστηκαν.

Τρίτον, πολλά μένουν να γίνουν στον τομέα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Είναι ενδεικτική η ολιγωρία της κυβέρνησης να εφαρμόσει τις προτάσεις ΟΟΣΑ για την άρση των εμποδίων στον ανταγωνισμό, που θα είχε σημαντικά οφέλη για τους καταναλωτές και την ελευθερία του επιχειρείν. Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 119η θέση στον δείκτη οικονομικής ελευθερίας του Heritage Foundation, χαμηλότερα από αρκετές χώρες της Αφρικής, με ιδιαίτερα χαμηλή βαθμολογία στο δικαίωμα ιδιοκτησίας και στη διαφθορά. Το καθεστώς αδειοδότησης των επιχειρήσεων παραμένει χασοτικό, το κτηματολόγιο δεν έχει ολοκληρωθεί, και οι χρήσεις γης στην επικράτεια δεν έχουν καθοριστεί.

Η ουσία είναι ότι η Ελλάδα έχει ακόμα πολύ δρόμο για να ολοκληρώσει τις μεταρρυθμίσεις που απαιτούνται ώστε να γίνει μια «κανονική» ευρωπαϊκή οικονομία και να καταστήσει το χρέος της βιώσιμο. Όλα τα υπόλοιπα είναι λαϊκισμός εν όψει εκλογών.

* Η κ. Μιράντα Ξαφά είναι σύμβουλος επενδύσεων και μέλος της διοικούσας επιτροπής της ΔΡΑΣΗΣ.